

3. Οἱ Ἕλληνες ἀνεπτύχθησαν κατὰ τοὺς χαρακτῆρας τῶν φυλῶν ἥτοι γενῶν.

Τὰ αὐτόνομα πολιτεύματα τῶν Ἑλλήνων, ἡ διαφορὰ τοῦ κλίματος, καὶ πολλὰ περιστατικά δυσεξήγητα ἐγέννησαν τὸ περιεργότατον τοῦτο καὶ καθ' ὅλην τὴν ἀκμὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπικρατοῦν φαινόμενον, τὴν κατὰ τοὺς διαφόρους χαρακτῆρας τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν ἥτοι γενῶν ἀνάπτυξιν, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ εἶναι μέρος τῆς ἀρχετύπου τοῦ ἔθνους ἀναπτύξεως. Καὶ ἐν ᾧ εἰς τὴν Ρώμην καὶ εἰς καθὲν ἀπὸ τὰ ἔθνη τῆς νεωτέρας Εὐρώπης παρατηρεῖται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτον μονοτονία, οἱ Ἕλληνες χαρακτηρίζονται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ ποικιλίας τερπνῆς. Ἐὰν Ἑλληνικὰ πράγματα δυνατὸν ὥς πρὸς τοῦτο νὰ παρομοιασθῶσι μὲ πολλὰ ρύακια τῶν ὁποίων τὰ νάματα, ὅλα καθαρὰ καὶ διαυγῆ, ποικίλλουσιν ὅμως κατὰ τὰς τάφρους καὶ ὄχθας δι' ὧν διαβρέουσι, κατὰ τὸ βάθος, κατὰ τὸν ἥσυχον ἢ ὀρμητικὸν ροὴν καὶ κατὰ τὴν ἐξ αὐτῶν ἀντανάκλασιν, καὶ τείνοντα πάντοτε εἰς τὸν χωρισμὸν ἐνόνονται τελευταῖον εἰς τὸν ἡμιδιαυγῆ ρύακα τῶν Μακεδόνων ὅστις, καὶ πολλοὺς ἄλλους δεχθεὶς, καταπίνεται ἀπὸ τὸν θολὸν εὐρυρρόαν τῆς Ρώμης, ὑπὸ τοῦ ὁποίου πλημμύρεται τὸ πᾶν διὰ νὰ ἐκρεύσουν ἀπ' αὐτοῦ πάλιν ἄλλοι ρύακες μικροὶ καὶ μεγάλοι τῶν νεωτέρων ἐθνῶν.

Ἑλληνικαὶ φυλαὶ ἥτοι γένη.

Πολὺ μακρὰν ἔπρεπε βέβαια νὰ ἀπομικρυνθῶμεν, ἐὰν ἀναλαμβάνοντες τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας ἠθέλαμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ἐξετάσωμεν τὴν σχέσιν τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Πελασγοὺς ἀκριβέστερον παρ' ὅ,τι ἀνωτέρω ἐκάμαμεν ἐν παροδῷ, τὴν γένεσιν καὶ χαρακτηρίσιν τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν ἥτοι γενῶν περισσότερον παρ' ὅ,τι ἐνταῦθα συμβάλλει (56). Ως πρὸς τὸν σκοπὸν μας ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν τίσσαιρες κλάδοι ἀναφά-

νονται τοῦ ὅλου Ἑλληνικοῦ σώματος, Δωριεῖς, Αἰολεῖς, Ἴωνες καὶ Ἀττικοὶ ἤτοι Ἀθηναῖοι, καὶ ὅλοι αὐτοὶ μὲ διάφορον χαρακτηῖρα. Γοργός, εὐλύγιστος, μαλακός, φιλόκαινος, πρὸς τὴν ἔσω φύσιν στραμμένος εἶναι ὁ Ἴων· σοβαρὸς, ἐραδουκίνητος, σπουδαῖος, φιλόρχαιος, σύννους καὶ πρὸς τὰ ἔσω στραμμένος εἶναι ὁ Δωριεὺς, τραχύτερος καὶ ἀξεστότερος, ἀλλὰ στερεώτερος τοῦ Ἴωνος εἰς τὰ πράγματά του. Μικτόν τι τοῦ Ἴωνικοῦ καὶ Δωρικοῦ εἶναι εἰς τὸν Αἰολέα, τὸ Δωρικὸν ὅμως στοιχεῖον εἶναι εἰς αὐτὸν ἐπικρατέστερον, ἀλλὰ διὰ τοῦ ὀρμητικοῦ, διὰ τοῦ ἐμπαθοῦς, διὰ τινος κόμπου, διὰ τινος πανουργίας, διὰ τῶν υπερβολικῶν καὶ πολλάκις ἀγρίων ἐρώτων ἀρκετὰ διαστειλλόμενον. Εὐαρμονίως δὲ χωνεύονται εἰς τὸν Ἀττικὸν ἤτοι Ἀθηναῖον τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἰωνισμοῦ καὶ Δωρισμοῦ· αὐτὸς ἔχει τὴν ζωρότητα τοῦ πρώτου καὶ τὸ βάθος τοῦ δευτέρου.

Κατὰ τοὺς χαρακτηῖρας τούτους ἔλαβον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τὴν πλήρη των ἀνάπτυξιν αἱ φυλαὶ αὐταί· ἀλλὰ διὰ λόγους πολλοὺς καὶ ὄχι εὐεξηγήτους ποτὲ μὲν ἀναφαίνονται καὶ αἱ τέσσαρες, ποτὲ δὲ συγκαλύπτεται ἡ Αἰολικὴ ὑπὸ τὴν Δωρικὴν ἢ καὶ ἀνάπαλιν, καὶ μένουσι τρεῖς, καὶ ποτὲ τελευταῖον, ἀφανιζομένων τῶν λοιπῶν, λαμβουσι μόνον οἱ κράτιστοι τῶν Ἰόνων Ἀθηναῖοι καὶ Σπαρτιάται τῶν Δωριέων οἱ ἐπισημότατοι· ἐν γένει Ἀττικο-Ἴωνες ἀντίκεινται εἰς Αἰολο-Δωριεῖς.

α'. Διάλεκτος.

Ποία ἦτον ἡ ἀρχὴ τῶν Ἑλληνικῶν Διαλέκτων; Πῶς οἱ Ἀθηναῖοι ἐλάλουν Ἑλληνιστὶ Πελασγοὶ ὄντες τῶν ὁποίων ἡ γλῶσσα, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ηροδότου (57), ἦτον βάρβαρος; ἐδιδάχθησαν τὴν γλῶσσαν παρὰ τῶν Δωριέων; ἦτον μόνον ἡ Δωρικὴ Διάλεκτος ἡ γνησία γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων, ὥς ἡ Δωρικὴ ἁρμονία ἡ κυρίως Ἑλληνική; ταῦτα καὶ ἄλλα παρόμοια δὲν θέλει προσμείνει βεβαία ἐνταῦθα οὐδεὶς. Ταῦτα καὶ τὰ ἀνωτέρω περὶ φυλῶν σημειωθέντα, εἰς τὴν αὐτὴν ὑπαγόμενα κατηγορίαν, ἀπαιτοῦσιν ἐκ προθέσεως πραγματείαν. Ἐνταῦθα θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ δεῶμεν 1.^{ον} ὅτι αἱ διά-

φοροι φυλαί τῶν Ἑλλήνων ἐπεξεργάζοντο τὴν ἰδίαν διάλεκτον, εἰς αὐτὴν συγγράφουσα πᾶσα μία, καὶ ἡ ἐν τούτῳ ἀπαντωμένη ἐξαιρέσις δὲν εἶναι πρᾶγμα τυχαῖον. 2.^{ον} ὅτι ἡ διάλεκτος πάσης φυλῆς ἦτον ἀνάλογος τοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος.

1.^{ον} Εἰν παρατηρήσωμεν τὰ σημερινὰ τῆς Εὐρώπης ἔθνη, εὐρίσκομεν ὅτι, φθάσαντα εἰς τινὰ ἐκπαιδεύσεως βαθμὸν, μίαν μόνον διάλεκτον καλλιεργοῦσι, μίαν μεταχειρίζονται εἰς τὰ δημόσια, μίαν εἰς γραφὴν καὶ εἰς ὁμιλίαν ὑψηλοτέραν, ἀφίνοντα τὰς ἄλλας ὡς δημῶδη καὶ ἀνεπεξέργαστα γλωσσίσματα. Ἐκ τῆς μεσημβρινῆς ἄκρας τῆς γειτονικῆς Ἰταλίας π. χ. ἕως εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλπεων αἰτίνες τὴν διαχωρίζουσι τῆς Γαλλίας τὴν Τυρρηνικὴν διάλεκτον μεταχειρίζεται πάσης πόλεως, πάσης κώμης λόγιος καὶ πεπαιδευμένος· καὶ τόσον ἡ τοιαύτη χρῆσις ἐξενίκησεν ὥστε ὁ ἀπαιδευτὸς φερ' εἰπεῖν Νεαπολίτης, ὁ Μεδιολανίτης, ὁ κάτοικος τῆς Βονωνίας κτλ. ὅχι μόνον δὲν ἀπορεῖ, ἀλλὰ μὲ σέβας ἀκούει τὸν συμπολίτην του Τυρρηνίζοντα. Ὁ Τυρρηνισμὸς εἶναι πάντοτε ἐξευγενισμὸς γνώρισμα, τοῦ ὁποίου τὴν ἑλλειψιν ἢ ταλανίζει ὁ κατώτερος ἢ καταφρονεῖ ὁ πάντῃ χυδαῖος καὶ ἀδιάφορος. Ἡθελε δὲ λανθᾶσαι μεγαλῶς καὶ εἰάν τις ἐνόμιζεν ὅτι ὁ περὶ τὰ Πυρηναία Γάλλος λαλεῖ ἀπαράλλακτα τὴν διάλεκτον τῶν Παρισίων, καὶ ὁ Αὐστριὸς τὴν τῆς Σαξονίας κτλ., ἐν ᾧ ἡμφότεροι ἀναγκάζονται νὰ τὰς μεταχειρίζωνται ἢ εἰς τὰ δημόσια παρουσιαζόμενοι, ἢ ὡς λόγιοι καὶ συγγραφεῖς ἐπιδεικνύμενοι.

Εἰς τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα ὅχι ἀσυνεθιστον τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἤθελεν εἶναι ἀμάρτημα, ὕβρις πρὸς τὸν ἀκούοντα· ὁ πολμήσας τοῦτο ἤθελε βλάψει τὴν δημοκρατικὴν ἰσότητά, τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος. Εἰς αὐτόνομα πολιτεύματα διετημένοι ὄντες οἱ Ἕλληνες ὡς γνώρισμα τῆς αὐτονομίας τῶν εἶχον καὶ τὴν χρῆσιν, τὴν ἐπεξεργασίαν, τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἰδίας ἑκάστος διαλέκτου. Ἡ τόσον πολυβρύλλητος ἡγεμονία τῆς Ἑλλάδος ἤλλαξε πολλάκις τόπον καὶ λαόν, καὶ ὅμως ἡγεμόνευεν ἡ Σπάρτη, αἱ Αῠθῆναι ἢ αἱ Θῆβαι, τοῦτο δὲν εἶχεν οὔτε μεγάλην οὔτε μικρὰν ῥοπήν ὡς πρὸς τὴν διάλεκτον· ὁ Ἀωριεὺς ἐμεταχειρίζετο φιλοτίμως τὴν εἰδικήν του, ὡς ὁ Ἴων,

εἰτὸς καὶ ἐκτὸς τῆς πατρίδος του, εἰς πρεσβείαν, εἰς συνθή-
κην, εἰς συνάλλαγμα καὶ καβεξῆς (58). Τὸ ὕψος τῶν ἰδεῶν,
τὸ ἀνθρώπινον τῶν λέξεων, ἡ ἑνταχθὲς πλοκὴ δυνατόν νὰ διέ-
σταντε πολίτου πολίτην, οἱ κοινοὶ ὁμῶς ὅροι καὶ οἱ σχημα-
τισμοὶ τῶν ἔπρεπε νὰ ᾔνοι οἱ αὐτοὶ, τὸ κοινὸν πατρῶν ἀγα-
θόν, τὸ πατριὸν γ ὠρισμα.

Οὐδὲ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἡ ὑπεροχὴ δὲν ἔφερεν εἰς τοῦτο
μεταβολήν. Ἡ φήμη τῆς Ἰωνικῆς ἐκπαιδεύσεως ἦτον μεγά-
λη, ἡ Ἀττικὴ ὁμῶς διὰλεκτος ὅχι μόνον δὲν κατεφρόνηθη
διὰ τοῦτο, ἀλλὰ γενναίως ἀντερίζουσα πρὸς τὴν συγγενὴ καὶ
ἀδελφὴν διέπρεψεν αὐτῇ, χωρὶς νὰ σβύτῃ, χωρὶς νὰ ἀμαυρώ-
σῃ ἐκείνην. Τῶν Ἀθηνῶν ἡ φήμη ἦτον εἰς τὸν κολοφῶνα,
καὶ ὁμῶς οἱ Πυθαγόρειοι τῆς Ἰταλίας δὲν ἤλλαξαν τὴν ἰδίαν
διὰλεκτον. Ἀρχύτας ὁ ἐπιστημότατος πάντων ἐδίδασκε καὶ
ἔγραφεν εἰς τὴν πατριὸν Δωρικὴν. Τοῦτο ἐπεκράτησε καθ’
ὅλον τὸν καιρὸν τῆς αὐτονομίας· καὶ οὕτως εἰς ὅλας τὰς
διὰλέκτους ἐγράφησαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον συγγράμ-
ματα καὶ ποιήματα, πολλὰ τῶν ἐποίων διεφύλαξεν ἡ τύχη
ἀπὸ τὸ μέγα ναυάγιον. Οὔτε οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς ἤσχισαν
νὰ μεταχειρίζονται μίαν, τὴν εὐγενικωτάτην τῶν διαλέκτων,
τότε ἡ Ἑλλὰς δὲν ἐφόρει πλέον τὴν λαμπρὰν καὶ μεγαλο-
πρεπῆ στολὴν τῆς ἐλευθερίας· ἐκ τοῦ Μακεδονικοῦ σκῆπτρου
εἶχε περάσει ὑπὸ τὴν οἰδηρὰν ῥάβδον τῆς Ρώμης. Οὐκ πλέον
εἰς τὰς Ἀθήνας, ἢ εἰς τὴν Σπάρτην, εἰς τὴν πόλιν τῶν Καί-
σάρων ἐνθα ἐσύροντο ἡγεμόνες καὶ βασιλεῖς, ἐκεῖ ἀπεφασίζον-
το τότε τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα· καὶ τότε ὁμῶς πάντῃ ἀνε-
ξαίρετον δὲν ἦτον τὸ πρᾶγμα· τὸ ὕστερον ἔπος ἐξέπνευσεν
εἰς τὴν Ομηρικὴν, ὅσον ὁ καιρὸς ἐσυγχώρει, διάλεκτον. Ἀλλὰ
καὶ ἐπὶ αὐτῇ ἀκόμη τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας ἀπαντᾷται
ἐξαίρεσις, ἀπαντᾷται πολλῆς ἀξίας περιεργίας ἀνωμαλία. Ἐν ᾧ
μὲ φιλοτιμίαν καὶ ζηλοτύπως ἡσπάζετο πᾶς Ἕλλην τὴν ἰδίαν
του διάλεκτον, μὲ θυμωσμένον βλέπομεν ὅτι ὁ ὑπερήφανος καὶ
υπερόπτης Δωριεὺς ἀφίνει τὴν ἐδικήν του ἵνα μεταχειρισθῇ
τὴν τοῦ καταφρονουμένου Ἰωνος (59)· ὁ Ἀλικαρνασσεύς Ἡρό-
δοτὸς καὶ ὁ Κῶος Ἰπποκράτης γράφουσιν Ἰαστί. Ἐξηγεῖ τὴν

ἀνωμαλίαν ταύτην ἢ τόσον μεγάλην ῥοπήν εἰς τὰ ἀνθρώπινα ἔχουσα τύχη (60); ἀλλ' εἰς τὰς τέχνας ἐν γένει ὀλίγον ἰσχύει ἡ τύχη, καὶ ὀλιγώτατον ἰσχυρὸν εἰς τὴν τεχνικωτάτην Ἑλλάδα. Τὸ σύγγραμμα τὸ ὅποιον εἶχε σκοπὸν νὰ διαιωνίσῃ τὰ Ἑλληνικὰ τρόπαια, τὸ ὅποιον ἐχειροκροτήθη ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, νὰ ᾖ κατὰ τύχην εἰς ταύτην ἢ εἰς ἐκείνην τὴν διάλεκτον, τοῦτο μάχεται εἰς πᾶσαν ἀναλογίαν. Ἐνδοξὸν συγγραφέων καὶ ποιητῶν ὑπόληψις καὶ φήμη παρέσυρε τοὺς μετέπειτα; τοῦτο δέχονται πολλοὶ φιλόλογοι· ἀλλὰ τίς ἐνδοξότερος τοῦ Ἡροδότου; διὰ τί τὸ παράδειγμα τοῦ ἀμιμήτου πατρὸς τῆς Ἱστορίας δὲν εἶχε τὴν ἰσχύν τοῦ Ὀμήρου; διὰ τί ὁ Πίνδαρος ἐπροτίμησε τὴν Δωρικὴν τῆς ἐγχωρίου Αἰολικῆς ἐν ἣ ἔγραψεν ἡ διδάσκαλός του Κόριννα μετὰ τῶσων ἄλλων; Ὅσα θέλομεν εἰπεῖ εἰς τὰ ἀκόλουθον δεύτερον περὶ διαλέκτου κεφάλαιον, καὶ εἰς ὅλον τὸ περὶ ποιήσεως κατωτέρω θελουσι δώσει ἱκανὴν τοῦ φαινομένου τούτου ἐξήγησιν.

2.^{ον} Μυθῶν, ὡς εἶναι ὁ τόπος καὶ ὅλος ὁ βίος τῶν Ἰωνῶν, εἶναι ἡ πρῶτον ἐπεξεργασθεῖσα διάλεκτος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἡ διάλεκτος ἡ Ἰωνικὴ. Πλήρης φωνηέντων καὶ χασμωδιῶν, πλήρης λαλιᾶς, ὡς εἶναι πλῆρες βοῆς τὸ κατακλύζον αὐτοὺς πέλαγος. Τραχεῖα καὶ βραχυλόγος, κατὰ τὸν χαρακτῆρα τῶν ὀρειῶν Δωριέων, εἶναι ἡ μετὰ τὴν Ἰωνικὴν ἐπεξεργασθεῖσα Δωρικὴ. Ὁ διὰ τῆς συχνῆς χρήσεως τοῦ μακροῦ ᾧ γινόμενος Ἠλατεϊσμός (61) εἶναι τὸ πρῶτον ἐλάττωμά της· ὁ διὰ τὴν τοῦ ῥῶ κατάχρησιν τραχὺς Ῥωτακισμὸς εἶναι τὸ δεύτερον, καὶ τρίτον εἶναι ἡ πολλῶν συμφῶνων σύμπτωσις τὴν ὁποίαν αἱ ἄλλαι διαλέκτοι μὴ ἀνεχόμεναι ἀποφεύγουσι δι' ἀποβολῆς καὶ περιτονεύσεως. Πρόφερε τὸ Η κατὰ τὸν Ερασμον ἢ κατὰ τὸν Ρεϋχλῆνον ἦτοι Καπνίωνα, τὰ ἁ μ ο ρ φ ᾱ, ἁ φ ᾱ μ ᾱ, ἁ λ ᾱ θ ᾱ, κτλ. εἶναι πάντοτε πλεονέστερα, ἀπαιτοῦσι μεγαλειότερον ἀνοιγμὰ στόματος παρὰ τὰ ἡ μ ο ρ φ ῆ, ἡ φ ῆ μ η, ἡ λ ῆ θ η, κτλ., ὡς ἀκόμη καὶ τὸ κορᾶν καὶ Ἀπειρωτᾶν εἶναι ἀνοικτότερον παρὰ τὸ κορῶν καὶ Ἀπειρωτῶν. Τὰ Τιμόθεος, Μιλήσιος, παραγενομένοις, καὶ τὰ τοιαῦτα, εἶναι πάντοτε γλυκύτερα εἰς τὴν

ἀκοὴν παρὰ τὰ Τιμόθεον, Μιλήσιον, παραγενόμενον, κτλ (62)· καὶ πολλὴ ἀναμφιβόλως μαλακώτερα εἶναι τὰ εἰς, τιθεῖς, μάκαρ, κτλ ἀπὸ τὰ ἐνς, τιθὲνς, μάκαρς, κτλ. (63).

Ἡ ὁμοιότης τοῦ Αἰολικοῦ πρὸς τὸ Δωρικὸν γένος δεικνύεται καὶ εἰς τὴν διάλεκτον. Καὶ αἱ δύο ἀπεμακρύνθησαν ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὴν ὁποίαν ἐξ ὑποθέσεως δέχονται ὡς κοινὴν ἀπασῶν μητέρᾳ· καὶ τόσον ὁμοιάζον πρὸς ἀλλήλας εἰς τὰ περισσότερα ὥστε καὶ τὰς δύο μίαν καὶ τὴν αὐτὴν διεν ὥκνησαν νὰ ὀνομάσωσιν. Ἀλλὰ παρὰ μεγαλωτάτῃ ὁμοιότητι δὲν ἦναι δυνατόν νὰ σημάνη τοῦτο· διότι κοντὰ εἰς τὰ ὅμια καὶ πολλὰ διάφορα παρατηροῦνται, ὡς καὶ μεταξὺ τῆς παλαιᾶς Ἀττικῆς καὶ Ἰωνικῆς, τὰς ὁποίας διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὡσαύτως μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐκλαμβάνουσιν (64)· ὅθεν ὄχι ἀνοικειῶς αἱ τέσσαρες Ἑλληνικαὶ διαλέκτοι ἀνάγονται εἰς τὴν Αἰολο-Δωρικὴν καὶ εἰς τὴν Ἰωναττικὴν. Εἰς τὸν συνήθη αὐτῆς ἀναβιβασμὸν τῶν τόνων παρατηροῦσι τὸν ἐθνικὸν κόμπον τὸν ὁποῖον διεδέχθη καὶ ἐφύλαξε μετέπειτα ἡ Ῥωμαϊκὴ (65). Ἐκτὸς ὅμως τῆς λυρικῆς ποιήσεως ὀλίγον προέβη ἡ Αἰολικὴ διάλεκτος.

Εργάζεται μετὰ ταῦτα ὁ Ἀττικὸς ἥτοι Ἀθηναῖος ὁ ὁποῖος, συγκεράσας τὰ δύο εἰς ἓν, ἐμόρφωσε τὴν οὔτε μαλθακὴν ὡς τὴν τῶν Ἰώνων, οὔτε ὡς τὴν τῶν Δωριέων τραχεῖαν Ἀττικὴν διάλεκτον. Ἠλάττωσε τὰς πολλὰς χασμωδίας τῆς μιᾶς, ἀπέφυγε τὸν πλατειασμὸν καὶ βρωτακισμὸν τῆς δευτέρας, ἐπρόσθεσε τιὰ δασύτητα τὴν ὁποίαν δὲν ὑπερηγάπα ὁ Δωριεὺς καὶ ὁ Ἴων, καὶ ἡγήσει ὁ Αἰολεὺς (66), τὴν συνήρμοσε θαυμασίως μετὰ τῆς φιλωτέως εἰς τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς γλώσσης, ἐκανόνισε τὰς αὐξήσεις καὶ τοὺς διπλασιασμοὺς, ἔλαβεν ἐν γένει τῶν δύο τὰς ἀρετὰς ἀποφυγοῦσα τὰ ἐλαττώματά των, ἔδωκε τόσον ποικίλους συνδυασμοὺς εἰς τὴν σύνταξιν, εἰσήγαγε τὴν ἐντεχρον περιοδολογίαν καὶ ἐμόρφωσε τὴν εὐγενικωτέραν τῶν διαλέκτων, τὴν διάλεκτον τοῦ θεοῦ Ἠλάττωσε.

Εἴτε ἀποβλέψωμεν εἰς τὸν σχηματισμὸν καὶ τὴν σύνθεσιν τῶν λέξεων, εἴτε εἰς τὴν σύνθεσιν καὶ κατασκευὴν τοῦ λό-

γινῆ, εὐρίσκεται πάντοτε ἡ μὲν Ἰωνικὴ ἐν πᾶσιν ἔχουσα τὴν χάριν, τὴν ἀφίλειαν καὶ ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀπονηρεύου, καλοῦ καὶ ζωηροῦ παιδίου (67) ἡ Δωρικὴ τὸ ἀρρενωπὸν τοῦ νεανίσκου, ἡ δὲ Ἀττικὴ τὴν πλήρη μέστωσιν τοῦ τελείου καὶ ἀνεπτυγμένου ἀνδρός.

Ἡ προανάπτυξις τῆς Ἰωνικῆς διαλέκτου δὲν θέλει εὐρεῖ, πιθανῶς, ἐναντιότητά εἰς τοῦτο ὅτι ἡ Αἰολο-Δωρικὴ ἦτον ἀρχαιότερα· διότι τὸ ἐν δὲν μάχεται εἰς τὸ ἄλλο. Καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑλλάδος προὔπῃρχαν τῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ ὅμως οὗτοι κατὰ πάντα προανεπτυχθήσαν ἐκείνων. Ἴων ἦτον ὁ Ὀμηρος, Μιλήσιος ὁ Θαλῆς καὶ Σάμιος ὁ Πυθαγόρας. Ἡ ἀνάπτυξις προϋποθέτει πάντοτε τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἀναπτυχθησομένου. Τὸ δὲ παρὰ Φωτίῳ λεγόμενον “Ἐλυμῆναντο τῆς διαλέκτου τί πάτριον,, ὅχι μόνον δὲν ἀναιρεῖ, ἀλλὰ μάλιστα βεβαιώνει τὸν λόγον ὅτι ἐμαλάκουναν τὴν γλῶσσαν κατὰ τὴν φύσιν τοῦ τόπου, ἀποβαλόντες τὴν ἀρχαίαν τραχύτητα, ἔστω ὅτι παρέλαβαν καὶ λέξεις παρὰ τῶν ἐγγχωτῶν.

6' Ποίησις

Οἱ τρεῖς μεγάλοι κλάδοι τῆς Ποιήσεως, Ἐποποιΐα, Λυρική καὶ Δραματογραφία, ἀντιστοιχοῦντες εἰς τὴν Ἱστορίαν, τὸν Φιλοσοφικὸν Διάλογον καὶ τὸν Ρητορικὸν Λόγον (68), φαίνεται ὅτι ἰδιόζουσιν εἰς ὁρισμένας ἡλικίας τῶν ἐθνῶν. Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀνάπτυξιν ἡ ὁποία δὲν ἔλαβεν ἐξωτερικὴν ὥθησιν καὶ εἴαν ἔτρεξαν τὸν φυσικὸν δρόμον των παριστῶντες καὶ ἐνταῦθα τὴν Ἑλληνικὴν ὡς τύπον καθαρᾶς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως. Προηγήθη τὸ ἰδιάζον εἰς τὴν παιδιότητα τῶν ἐθνῶν ἔπος, ἠκολούθησεν ἡ λυρική ἢ εἰς τὴν νεανικὴν τῶν ἐθνῶν ἡλικίαν ἀρμόζουσα, καὶ ἐπετέθη ὡς κορωνὶς τὸ ἴδιον τῆς ἀνδρικής ἡλικίας δράμα. Καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ ἡ φύσις καθενὸς ἐξ αὐτῶν τόσον θαυμασίως συνέπεσε μὲ τὸν χαρακτῆρα τῆς φυλῆς ἐν ᾗ ἀνεφύη καὶ ἤκμασεν ὥστε ἐγένεν ὅ,τι ἔπρεπε νὰ γένη, καὶ ἡ εὐφυΐα τῶν Ἑλλήνων αὐτομάτως εὐρῆκεν ὅ,τι ἐνέκρινεν ἡ μετέπειτα θεωρία, καὶ ἐχάραξε τρόπον τινὰ τὰ ὅρια ἐν οἷς ἔπρεπε νὰ σταθῇ ἡ μετέπειτα κριτικὴ.

I. ΕΠΟΣ.

Οχι ἐσωτερικῶν καὶ θαθέων αἰσθημάτων σπουδαία ἡ μελαγχολικὴ ἔκχυσις, ἀλλὰ πραγμάτων ἐνδόξων, ἀπὸ τὴν ἔξω φύσιν λαμβανομένων, εἰς παλαιὸν ὅπως οὖν γενομένων καιρῶν, ποιητικὴ διήγησις, ἀφελῆς, ζωηρὰ, ἐναργὴς ὡς τὰ κρυφαλλώδη νάματα τοῦ ἀργυροδίνου ῥυακος, ἀνάδειξις τῆς πράξεως, ἐν τῷ ἄσματι, λαμπραὶ ποικίλαι εἰκόνες τῆς ἔξω φύσεως, με ποιητικὴν λάμψιν περικεκαλυμμένη καὶ ἀξιοπρεπὴς κίνησις ὅλου τοῦ ἡρωϊκοῦ κόσμου, ταῦτα εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἔπους· καὶ ὅλα ταῦτα ἦτον ἀδύνατον ἀλλαγῆναι παρὰ εἰς τὸν τότε ἀνεπτυγμένον Ἰωνισμόν νὰ ἀρμώσωσιν. Ὡς ὁ ἐξάμετρος ἐκρίθη πάντοτε τὸ προσφύες καὶ ἰδιάζον μέτρον τοῦ ἔπους, οὕτως ἡ Ἰωνικὴ διάλεκτος τὸ ἐπιτηδεύτατον αὐτοῦ ὄργανον, ὃχι μόνον διὰ τὸ ποικίλον τῶν σχηματισμῶν τοὺς ὁποίους πολλοὶ καὶ ὃχι δυσεξήγηται λόγοι εἰσήγαγαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἰδιάζουσαν εἰς τὴν ἑναρξιν τῆς τῶν ἐθνῶν ἀναπτύξεως τῶν εἰκονικῶν ἐκφράσεων μεγάλην πληθύν. Καὶ ὡς ὁ ἐξάμετρος δέχεται πολλοτάτας τῆς σιχουργίας ἐλευθερίας, οὕτως ὁ Ἰωνισμὸς ἔχει τὴν μεγίστην ἐλευθερίαν εἰς διαλύσεις, συναιρέσεις, αὐξήσεις, διπλασιασμοὺς, κτλ.

Τὸ ἀπλοῦν, τὸ ἄλalon, τὸ φιλόκαινον, τὸ φιλοθαύμαζον, ἡ ἐπιπόλαιος θεωρία τῶν πραγμάτων, τὸ εὐθυμον, ἡ ἀμέριμνος καὶ καρδιακὴ, οὕτως εἰπεῖν, ἀπόλαυσις τοῦ βίου, τὰ ὅποια χαρακτηρίζουσι τὴν παιδικὴν ἡλικίαν καὶ παιδικὴν ἐν ταύτῃ ποίησιν τοῦ ἔπους, ποῦ ἤθελαν εὐρεθῆ καλλιώτερα παρὰ εἰς τοὺς ἄλους, μακρολόγους, εὐθύμους, γοργούς καὶ εὐλογίους Ἴωνας, τοὺς ὁποίους οὔτε ὀμιχλώδης οὐρανός, οὔτε θαθεῖα φιλοσοφία, οὔτε πολιτικαὶ ἀκόμη περιπέτειαι ἡμποῦν νὰ ταραξώσι καὶ νὰ φέρωσιν εἰς μελαγχολίαν; Ἡ τόσον ἀκριβὴς καὶ ὑπερακριβὴς ἐνότης, ἡ ὅποια κατὰ λ γον ἀπαιτεῖται εἰς τὴν λυρικὴν καὶ μάλις εἰς τὸ δράμα, εἶναι μάλλον τῶν μετέπειτα κριτικῶν καὶ καλλιολῶν κατηναγκασμένη ἀπαίτησις παρὰ τῆς φύσεως καθ' αὐτὸ τοῦ ἐλευθερωτέρου τούτου ποιήματος χαρακτηριστικόν· καὶ τοῦτο πάλιν θαυμασιώσ

πως συμφωνεῖ με τὸν αἰκίνητον, ἄσπτον καὶ δύσκολον νὰ σταθῇ εἰς σενὰ ὅρια χαρακτῆρα τῆς παιδιότητος ἥτις χαρακτηρίζει τὸν Ἰωνισμόν.

Ἡ δὲ κατάστασις ἐν γένει τῆς κοινωνίας ἐνθα οὔτε ἄγριοι ἦσαν οἱ ἄνθρωποι διὰ νὰ ἦναι παρασκληροί, οὔτε ἐκπολιτευμένοι παραπολὺ διὰ νὰ ἦναι ἐκνευρισμένοι, ἐνθα ἡ ἐξωτερικὴ περιτέχνησις δὲν ἐμπόδιζε τὸν παρατηρητὴν καὶ ζωγράφον νὰ διορᾷ εὐκολώτερα εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ κακίας, ἐνθα ἐπίγεια καὶ οὐράνια ἦσαν ἀκόμη ἀχώριστα, θεῖα καὶ ἀνθρώπινα ἦσαν εἰς ἐπαφὴν! Ἡ δὲ κατοίκησις αὐτῶν περὶ τοὺς τόπους οὔτινες τοὺς ἐνθούμιζαν πάντοτε ἀνδραγαθίας προγονικάς, πάντοτε τοὺς ἀνεπύλουν τὴν λαμπρὰν σκηνὴν ἐνθα οἱ πατέρες των, ἐνθα τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος πρῶτην φορὰν ἠνωμένον καὶ συγγνωριζόμενον, ἐνθα οἱ Ἥρωες τῆς Εὐρώπης ὑπῆγαν, διαπλεύσαντες τὰ πελάγη, νὰ ζητήσωσιν ἐκδίκησιν διὰ τὰς ὕβρεις τῆς ἀγερώχου Ασίας! Ὅλα ταῦτα δὲν ἦσαν τόσα περιστατικά εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον θαυμασιῶς συμβάλλοντα; δὲν φαίνεται τρόπον τινὰ ὅτι φύσις καὶ τύχη συνέτρεξαν εἰς τὴν υπερθαύμασον ἀνάπτυξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους;

Ἀφοῦ δὲ οἱ εὐφύεσται Ἕλληνες ἡσθάνθησαν, ἀφοῦ ἀπαξ ἐγνώρισαν τὴν μεγάλην ἁρμονίαν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, ἦτον ἀδύνατον σχεδὸν καὶ νὰ φαντασθῶν τὴν διαχώρισιν τοῦ τόσον ἐναρμονίως ἠνωμένου, τὴν διάσπασιν τοῦ συμφυοῦς. Εἰς ἄλλην διάλεκτον ὀλιγώτερον εἰκονικὴν νὰ προσπαθήσουν νέον ἔπος τοῦ; ἐφάνη παντάπασιν ἄτοπον, οὐδὲ ἤθελαν τὸ ἀναγνώσει μὲ πολλὴν εὐαρέστησιν. Αἱ γλώσσαι καὶ αἱ διάλεκτοι τελειοποιούμεναι μὲ τὴν πρῶτῳ ἀνάπτυξιν τῶν ἐθνῶν γίνονται φιλοσοφικώτεραι, ὅχι ὅμως ποιητικώτεραι, ἕως ὅτου ἡ πολλὴ φιλοσοφία κατατῆγ τὴν ποίησιν. Ἡ εἰς τὰς μεταξὺ περιόδους κερδίζομένη ἀκρίβεια, λεπτολογία καὶ πᾶσα ἄλλη τελειότης τῆς γλώττης ἀρμόζει εἰς ἄλλας ιδέας, εἰς ἄλλην ποίησιν· ἄλλη ἡλικία ἐρχεται, ἄλλοι προσωπικοὶ χαρακτῆρες γεννῶνται, ἄλλη ὁμιλία, ἄλλο ἐνδυμα. Ἐμμενε λοιπὸν τὸ ἔπος διὰ πάντος, ὡς ἦτον ἀπ' ἀρχῆς, εἰς τὴν νεανικὴν του σολήν, κατὰ διάλεκτον, μέ-

τρον, ἦχον, πλοκὴν, μορφήν, πνεῦμα καὶ κατὰ πάντα, Ἰωνικόν· οὔτε Αἰολοῦ Δωρικόν οὔτε Ἀττικόν ἔγινεν οὐδέποτε.

Ἀκων πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ κἀνείς ὅτι ἡ τόσον συναιρετικὴ καὶ ἀντιχασμωδικὴ διάλεκτος τῶν Ἀθηναίων ᾗθελε δυσκολευθῇ νὰ ἐκφράσῃ τὰ μυϊάων, ἀδινάων, καὶ τὰ ἀμίμητα ἐκείνα τοῦ Ὀμήρου βοᾶς, βοόωσι, κτλ. Εὗρεθῃ βέβαια κριτικὴ ἥτις, τὸ Ἀττικόν ὡς ἴον ἀκολουθοῦσα, δὲν ὤλησσε νὰ καταδικάσῃ τὰ τοιαῦτα· ὁ Ὀμηρος ὁμοῦς, κατ'εὐτυρίαν τῆς ποιήσεως, μὴ γνωρίζων τοὺς κανόνας τούτους, δὲν ἐφίσαξεν νὰ τὰ μεταχειρισθῇ πάντοτε, ὅσκις ᾗθελε καὶ διὰ τῆς χασμωδίας νὰ μιμηθῇ ἔκτασιν ἦχου ἢ εὐρυφωνίαν, ὡς λέγουσιν οἱ Παλαιοὶ· καὶ εἰς τιμὴν ἔσω τῶν παλαιῶν γραμματικῶν ὅτι, πάντῃ διαφόρως ἀπὸ τὴν τόσον θαυμάζομένην Καλλιλογίαν τῶν νεωτέρων βαδίζοντες, διέπεμψαν μέχρις ἡμῶν διὰ τοῦ Εὐσταθίου τὴν ἀπλυσάτην ταύτην καὶ ὀρθὴν παρατήρησιν (69).

Τῶν ἐνδεχομένων Ἀττικοῦ ἔπου: φίλοι, ἐὰν εὗρεθῶσι, νὰ προσεξῶσι πρὸς θεραπείαν τῶν χασμωδιῶν εἰς τὸ πολυθρύλλητον καὶ θαυματουργικώτατον δίγγραμμα, ἀλλὰ δυνατόν καὶ εὐκόλιν εἶναι, ἐὰν τὸ πρᾶγμα καταντήσῃ εἰς κύρος καὶ αὐθεντίαν, μὲ πολλὴν πεποίθησιν νὰ ἀντιταγῇ εἰς τοὺς διγγραμολόγους ἄλλων γνώμη ἐπίσης ἐνδόξων ἀνδρῶν, οὔτινες ὅχι μόνον ὡς κηρυγμένοι ἀντιδιγγραμολόγοι ἀναιροῦσι τὰ θαύματα τοῦ Αἰολικοῦ τούτου γράμματος, ἀλλὰ, τὸ παραδοξότερον, σπουδαίως δέχονται ὅτι χωρὶς χασμωδιῶν δὲν γίνονται κελοὶ ἐξάμετροι, καθὼς ἐκ τοῦ ἐναντίου οἱ τῶν Ἀττικῶν τρίμετροι ἰαμβικοί δὲν δέχονται χασμωδίας εὐκόλως (70).

Τώρα ἱκανῶς ἐξηγεῖται ἡ προσσημειωθείσα ἐξέλιξις, διὰ τὴν ὁ πρῶτος καὶ ὁ ὕστερος μετὰ τὸν Ὀμηρον Ἐπικός ἐπάσχισε νὰ γράψῃ ὅσον ἡδύνατο εἰς τὴν διάλεκτον ἐκείνην, ἐν ᾗ εἰς τὴν πατρίδα του ἢ ἄλλῃ διάλεκτος ἐλαλεῖτο, ἢ ὁ δεσποτισμὸς εἶχε συγχύσει καὶ τὴν καθαρότητα τῶν διαλέκτων, καὶ εἶχεν ἐρημοιώσει τοὺς πάντας εἰς ἓνα κοινὸν χαρακτῆρα τὸν δουλικόν, καὶ εἰς ἀνάλογον γλῶσσαν.

2. Δυρικὴ.

Ἀφού ἡ Ἑλλὰς μετέβη ἐκ τῆς παιδικῆς εἰς τὴν νεανικὴν

ἡλικίαν· ἀφοῦ ἡ ἄκρα πρὸς τὸ καινὸν καὶ θαυμάσιον ῥοπή κατεσιγάσθη ὀλίγον· ἀφοῦ τὸ νεάζον ἔθνος ἔσρεψε τὴν προσοχὴν του ἐκ τῆς ἔξω φύσεως εἰς τὸ ἐνδύμυχον τοῦ ἀνθρώπου, τότε ἄλλα πλέον ἄνθη, ἄνθη μὲ βαθυτέραν βαφὴν καὶ μ' εὐωδίαν δυνατωτέραν ἀναφύονται εἰς τῆς ποιήσεως τὸν ἀνθόκηπον. Εἰς τὰ πτερόεντα ἔπη δὲν ἐπόχοῦνται πλέον τῆς ἔξω φύσεως εἰκόνες, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς βαθέα αἰσθήματα, λυπηρὰ ἢ εὐάρεστα, εὐήχως καὶ ἀρμονικῶς διαβαίνοντα εἰς τὰ στήθη τοῦ ἀκροατοῦ, τὸν ἀνακινοῦσι καὶ τοῦ ἀνοίγουσι νέον κόσμον, τὸν μέγαν, τὸν δυσερμήνευτον, τὸν ἀξιοθαύμαστον κόσμον τὸν ἐν αὐτῷ. Εὐτυχῆς ἐρασῆς ἢ δύσεως, χαρὰ ἢ λύπη διὰ τὰς εὐτυχίας ἢ δυσυχίας τοῦ κόσμου, ἀπηλπισμένοι κλαυθμοὶ διὰ φίλου εἴρησιν, ἀναπτέρωσις ἐλπίδων διὰ τοῦτο, ἐνθουσιασμός δι' ἐκεῖνο, εὐγνωμοσύνη πρὸς ἥρωα, πρὸς τὰ θεῖα ἀνάβλεψις καὶ τὰ τοιαῦτα ἀρμονικῶς ἐλελιζοῦνται εἰς τῆς λύρας καὶ κιθάρας τῆς χορδᾶς. Ως δὲ ἡ λυρική ποίησις ἀνεγείρει καὶ ὑπὲρ ἐκτὸν ἀνυψῶναι τὸν ἄνθρωπον, οὕτως ἀπαιτεῖ καὶ γλῶσσαν ὑψηλοτέραν καὶ συντονωτέραν παρὰ τὴν Ἰωνικὴν, καὶ τοιαύτη ἦτον ἡ Αἰολικὴ καὶ Δωρικὴ διάλεκτος. Ἡρχισε λοιπὸν ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν καὶ κατήντησε τελευταῖον ἡ δευτέρα ὄργανον τῆς λυρικῆς, ὡς ἡ Ἰωνικὴ ἦτον τῆς ἐπικῆς ποιήσεως.

Ἡ διαφορὰ τῆς ὕλης ἀπῆται βέβαια καὶ διαφορὰν πραγματεύσεως· ὅθεν ὑπεχώρησε τὸ διεξοδικὸν εἰς τὸ σύντομον, ὡς τὸ ἔξω γεγονός εἰς τὸ αἰσθημα, ἡ διήγησις εἰς τὴν σκέψιν. Καὶ καθὼς ἀναιρεῖ τὴν φύσιν τοῦ ἔπους ἡ βραχυλογία, τὸ γνωμολογικὸν καὶ αἰσθηματικὸν, οὕτως ἡ μακρολογία καὶ ἡ ἀπλὴ διήγησις τὴν φύσιν τῆς λυρικῆς.

Ὡς δὲ εἰς τὸν σφοδρὸν καὶ ἐρωτόληπτον χαρακτῆρα τῶν Αἰολέων ἤρμοζαν τὰ ἐρωτομανῆ ἐκεῖνα ποιήματα τὰ ὁποῖα μετὰ τινων πατριωτικῶν ἀσμάτων ἀποτελοῦσι τὴν λυρικὴν των, οὕτως εἰς τὸν σοβαρὸν, σύννοον, εἰς τὸν καθ' αὐτὸ φιλοσοφικὸν χαρακτῆρα τῶν Δωριέων ἤρμοζεν ἡ ὑψηλὴ λυρική ἢ ὁποῖα οὔτε εἰς ὠρισμένον κύκλον ἰδεῶν περιβάλλεται, οὔτε εἰς μικρὰ εὐαρεστεῖται. Τὸ ἀφελές τοῦ Ἰωνισμοῦ καὶ τοῦ

Αἰολισμοῦ τὸ σφοδρὸν ὑποχωροῦσιν εἰς τὸ ἀνέφικτον ὕψος τῆς Πινδαρικῆς λύρας. Οἱ Νόμοι, τὰ Ἐπιίκια, τὰ Ὑπορχήματα, αἱ Θρῆνοι, τὰ Σκολιὰ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐναλλάξ ἀπασχολοῦσι τὴν λύραν τοῦ ποιητοῦ. Ἡ μάκαιρα Ὑγεία, ἡ σώτειρα πάρεδρος τοῦ Διὸς Θέμις, ἡ θυγάτηρ τῆς Θέμιδος σώτειρα μεγαλόδοξος εὐνομία, αἱ ἀρεταὶ καὶ ἀδυναμῆαι τῶν ἀνθρώπων, ἡ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων φροντίς τῶν θεῶν, ταῦτα εἶναι ἐναρμόνια τῆς φόρμιγγος ἀπηχήματα, ὥς ἡ Ἐρις τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως, ἡ μονομαχία τοῦ Μενελάου καὶ Πάριδος, ἡ ἀριστεία τοῦ Διομήδους, ἡ Πατρόκλου ἄδονται ὑπὸ τῆς ἐπικῆς μουσῆς. Εἰ μὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἴπωμεν ἐλευθερίαν δεμένην, τοῦτο βεβαίαια δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὸν Πίνδαρον· διότι κἀνὲν μέγα, κἀνὲν ὑψηλὸν δὲν ἀφίει ἀνέπαφον, καὶ πάλιν τὰ πάντα εἰς τὰ ἀκριβέστατα μέτρα ἐντεταμένα μετ' ἐμφρονον κρίσιν, μετ' ἄκραν σύνεσιν ψαύονται.

Εἰς ὀλιγωτέρους λόγους μεγαλειότερα μωρία δὲν εἰπώθη βεβαίαια παρὰ ὅτι ὁ Πίνδαρος διὰ τὸν ποιητικὸν οἶστρον ἐκτρέπεται τῆς ὁδοῦ, ἀφίει τὸ προκείμενον καὶ χάνεται εἰς τὰ ἔξω, εἰς οὐράνια καὶ ἐπίγεια. Ὁ Πίνδαρος χάνεται μόνον διὰ τὸν ὅς τις δὲν δύναται νὰ συνανθῇ· αὐτὸς ἡ πηδᾶ, ἡ ἵπταται, στρέφεται ὅμως πάντοτε περὶ μίαν ἰδέαν, ὅλοι αἱ ἐξ ἀφορμῆς παρενειρόμενοι μῦθοι εἶναι τῆς ιδέας ταύτης λαμπρὰ ἐνδύματα. Ἐπειτα ἡ τιμὴ τοῦ ὑμνουμένου ἥρωος δὲν ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν μόνον, ἀνῆκεν εἰς τὴν οἰκίαν, εἰς τὴν γενεάν, εἰς τὴν πατρίδα τ.υ· ἡ ἐπ' αὐτὸν μόνον παντὸς ἐπαίνου συγκέντρωσις, ἐκτὸς ὅτι ἤθελεν εἶναι ἄτεχνον καὶ τετριμμένον, ἤθελε κινήσει καὶ τὸν φθόνον· ἀπαντάρχῃ ἐπαίνει, ἂν πρόκηται νὰ ἐπαινέσῃ, τὸν ἥρωα καὶ δι' αὐτοῦ τὸ γένος καὶ τὴν πόλιν του. Νομίζεις ὅτι ἔχεις πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν ἐπιδειξίον στρατηγόν, πασχίζοντα πανταίῳ τρόπῳ νὰ κυριεύσῃ τὴν ἀντέχουσαν πόλιν, τὸν Βρασιδαν προσπαθοῦντα ὅλαις δυνάμεσι νὰ καταπέσῃ τοὺς συμμάχους· ὅτι ἡ Σπάρτη ἐκῆρξε τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον εἰς τοὺς Ἀθηναίους· ἵνα ἐλευθερώσῃ τοὺς Ἕλληνας, τὸν Πυθαγόρειον Φιλόσοφον προσπαθοῦντα μ' ὅλα τὰ δυνατὰ ἐπιχειρήματα νὰ ἀποδείξῃ τὴν

ἀφθαρσίαν τοῦ παντός (71), καὶ ὅπανταχὺ ἐλέπεις Δωρικὸν φρόνημα, Δωρικὸν πνεῦμα, Δωρικὴν ἀντανάκλασιν· περὶ δὲ τῆς θαυμασίας ἠθολογίας ἰδιαιτέρως μὲ τὴν ὁποίαν συ-
υφαίνει ὁ Πίνδαρος τὰ πάντα, δυνατόν εἶναι νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ Τάσος παρὰ Γαῖθῃ λέγει περὶ Αἰόστου “ ὅτι ἡ Σο-
φία ἐπὶ χρυσῆς νερέλῃς καθημένη ἀπὸ καίρῳ εἰς καίρῳ κε-
ραυνοβολεῖ γνωμικὰ ὑψηλότεα. ”

Εἰάν δὲ θεωρηθῶσι καὶ τὰ πολυειδῆ τῶν Δωριέων περι-
στατικά ὅτι ἐκ τῆς Φθιώτιδος μετέβησαν εἰς τὴν Εἰριαῳτίαν,
ἐκ τῆς Εἰριαῳτίδος εἰς τὸν Πίνδον, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν
Δρυοπίδα, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος τελευταῖον εἰς τὴν Πελο-
πόννησον (72), δὲν ἀπέχει πολὺ κἄνεις νὰ πιστεύσῃ ὅτι
καὶ αὐτὰ συνέβαλιν νὰ στερεώσωσι περισσότερον τὴν πρώτην
βαρὴν τοῦ φυσικοῦ χαρακτῆρός των· ταύτην δὲ μετέπειτα
διὰ τῆς ἀγωγῆς καὶ νομοθεσίας κατέστησαν μόνιμον, σταθε-
ρὰν καὶ ἀνεξίτηλον. Ἡ πολιτικὴ κοινωνία προσέει ἡ ὁποία καὶ
ἐπὶ Ομήρου, ἐξαίρετως εἰς τὴν Ἰδίῳσαιαν, φαίνεται ἀρκετὰ
πολιτευμένη, πάντοτε ἔκτοτε κατὰ πρόοδον αὖξουσιν θά-
νουσα, ἐφθασεν ἐπὶ Πινδάρου εἰς ἀρετὴν τελειότητα, εἰς
ἀρετὴν ἀνάπτυξιν. Ὁ παντοτινὸς κλονισμὸς ὁ ὁποῖος μετὰ
τὰ Τρωϊκὰ, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ηρακλειδῶν,
καθ’ ὅλην τὴν Εὐλῆδα ἐπὶ πολὺ ἐπικράτησεν (73), εἶχε παύ-
σει. Ἡ Εὐλῆς ἡσυχάσασα καὶ ἐνδυναμωθείσα ἐπλουρίζετο ἐπὶ
μᾶλλον καὶ μᾶλλον. Τὰ πολιτεύματα ἦσαν ἀποκαταστημένα.
Πολλὰ ἐλλείμματα τὰ ὁποῖα μελγχολικῶς ἐκτραγῶδεῖ ὁ
Ἡσίοδος εἶχαν λείψει. Ἀπὸ τὰς ἀποικίας τῆς Εὐλάσσονος
Ἀσίας αἱ τινες εἶχαν φθάσει τὸν κολοφῶνα τοῦ πλοῦτος καὶ
τῆς εὐμερείας πολλοί, φεύγοντες τὴν τυραννίαν τῶν δυνα-
τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀσίας, καὶ ἄπατριν ἐλευθερίαν παρὰ
δουλείαν ἐνέστιον προτιμῶντες, ἠναγκάσθησαν νὰ ἀνατρέξωσιν
εἰς τὴν μητρόπολιν. Φέροντες μαζὴ των, ὡς τροφίᾳ εἰς τὴν
ἐκθέρψαν, ἐκπέψαν καὶ προκίεσαν παλαιὰν πατρίδα,
τὴν γῆραιαν Εὐλλάδα, τοὺς πρώτους σπινθῆρας τῆς παρ’ αὐ-
τοῖς πρωτοφανείσης Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, καὶ συνεισάγοντες αὐ-

ἔθεν ὅτι καί τινες ῥήσεις τοῦ Ποιητοῦ ἀναφέρονται εἰς τὴν μετεμψύχωσιν εἶναι πολλὰ εὐεξήγητον (76) Οὕτω λοιπὸν κατὰ διάλεκτον, ποιήσιν, φιλοσοφίαν, πρόσθε, ἂν θελῃς, καὶ θεοσέβειαν, ὃ Πίνδαρος εἶναι τύπος τοῦ Δωρισμοῦ (77)· καὶ οὕτως ἐξηγῆται διὰ τί ὁ Πίνδαρος προὔτιμησε τὴν ξένην Δωρικὴν διάλεκτον τῆς ἐδικῆς του Αἰολικῆς ἢ Βοιωτικῆς. Ἀλλὰ διὰ τί παρὰ τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν ὠνομάσθη κοινὴ ἡ διάλεκτος τοῦ Πινδάρου, περὶ τοῦτου, ἵνα μὴ ἐκτανθῶμεν παραπολὺ, παραπέμπομεν εἰς τὸν Ερμᾶννον, χωρὶς νὰ ἐγερθῶμεν κριταὶ μεταξὺ τῶν παρὰ τούτου καὶ τοῦ μακαρίτου Κοραῆ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης λεγομένων (78).

Εἰ μὲν τὴν ἥθελεν ἐρωτήσῃ τις ποῦτον Δυρικὸν ἡμπορεῖ νὰ ἀντιτάξῃ ἡ Ρώμη εἰς τὸν Πίνδαρον, ἐκάστου ὁ νοῦς ἤθελε στραφῇ βέβαια πρὸς τὸν Οράτιον· πρὸς δὲ τοὺς συγχρόνους καὶ προγενεστέρους τοῦ Πινδάρου Αἰολο-Δωριεῖς, καὶ τούτους ὅχι εὐαρίθμους;· πάλιν τὸν Οράτιον· διότι ὀλίγοι τινὲς ἄλλοι ἀναφερμένοι δὲν ἐκρίνοντο ἀναγνώσεως ἄξιοι καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Ρωμαίων κριτικῶν. "At lyricorum idem Horatius fere solus legi dignus." λέγει ὁ γνωρίζων τοὺς ποιητὰς τοῦ ἔθνους του Κυντιλιανός (79).

Ἡ δὲ νεωτέρα Ἰταλία; "La lingua Italiana ha un infinità di poeti. Noi risguardiamo, e ben a ragione, come classici Dante, Petrarca, Ariosto e Tasso. Petrarca solo tra questi è riputato lirico. Ma Petrarca, che tanto arricchì e nobilitò la lingua e la poesia Italiana, fu egli un gran lirico? a me sembra che no (80)." Περὶ τῶν λοιπῶν ἔθνων ἃς ἐξετασθῶσιν οἱ κριτικοὶ φαίνεται ἐν τοσούτῳ ὅτι ὡς πρὸς τὴν πληθὺν τῶν Δυρικῶν ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἀνυπερβλήτος, ὃ δὲ Πίνδαρος μοναδικὸς εἰς τὸ εἶδος του.

(56) Είναι τῷ ὄντι περίεργος ἡ κριτικὴ ἐξέτασις τῆς συγγενείας τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν πρὸς ἀλλήλας, ὅσον ἐκ τῶν σοιζομένων τεκμηρίων καὶ ἱχνῶν συναγεται. Εἰς τὸ τοιοῦτον ἔργον ὀλίγοι βεβαία ἔχουσι τὴν ἱκανότητα τοῦ συντάξαντος τὸ περὶ Δωριέων σύνταγμα Μυλλέρου ὅθεν μετὰ πολλῆς ἐπιθυμίας περιμένομεν (ἐνταῦθα τοῦλάχιστον δὲν ἐφάνησαν) καὶ τὰ Ἰωνικά του, ἵνα ἰδῶμεν μὲ πᾶσιν ἐπιδειξιότητά θίλει ἀνιχνεύσει τὰς ἀρχάς, τοὺς χαρακτῆρας τῶν ἀντικειμένων τοῖς Δωριεῦσιν Ἰωνῶν, τὴν συγγένειαν αὐτῶν πρὸς τοὺς Αἰαεῖς, κατὰ τὴν μυθευομένην ἀδελφοσύνην τοῦ Αἰαεῦ καὶ Ἰωνος, τὴν μετάβασιν τοῦ βασιλικοῦ τῆς Ἀττικῆς θρόνου ἐκ τῶν Ερεθειδῶν εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰωνος, τὸ ὅποιον δηλῶ κατ' αὐτὸν, τὴν ὑπὸ Ἰώνων κυρίευσιν τῆς Ἀττικῆς (ιδεῖ Minevne Poliadis sacra, p. 2), καὶ τὰ παραπλήσια. Αἱ δυσκολαί εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τῆς πολυπλοκου ταύτης ὑποθέσεως ἀπαιτοῦσι πᾶσαν ἰσχύρισιν ἐκ μέρους τοῦ συγγραφέως· ὁ ὑπὲρ τῶν Δωριέων μάλιστα κηρυγμένος ἤδη ἐνθουσιασμός του τὸν ἐπιβάλλει ὅχι ἰσὺς εὐπάλαιστον ἀγώνισμα, τὴν ἀδεκασὸν ἐκτίμωσιν τοῦ Ἰωνικοῦ γένους.

(57) Ἰδε Ἡροδότου Α', 57. Καὶ ἡ ἀπόλυτος παραδοχὴ τῆς μὴ Ἑλληνικῆς ἀρχῆς τῶν Ἑλληνικωτάτων, τῶν αὐτοχθόνων, τῶν καταφρονούντων τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ὡς μιγάδας Ἀθηναίων (ιδεῖ Ἰσοκρ. Πανηγυρ. δ' καὶ Κορ. ἐν παραλειφθ. σημειώσ.)· καὶ ἡ ἀπόλυτος ἀθέτησις τῆς τοῦ Ἡροδότου μαρτυρίας εἰς Ἑλληνικὰ πράγματα, περὶ τῶν ὁποίων μάλιστα ῥᾶς λείπει πᾶσα ἄλλη, εἶναι ἐπίσης τολμηρὸν, εἶναι ἀποράημα ζητούν εἰσέτι τὸν λύσαντα. Ἀν ὑπάρχῃ τρόπος συμβιβασμοῦ, τοῦτο εἶναι βέβαια τὸ ὀρθότερον. Δὲν ἀμφιβάλωμεν ὅτι ὁ μέλλων συντάκτης τῶν Ἰωνικῶν θέλει πραγματευθῆ τὸ πρᾶγμα μ' ὅταν τὴν ἀπαιτουμένην ἀκρίβειαν, μ' ὅταν τὴν συνήθη τοῦ πολυμυθίου καὶ κρίσιν. Ἰδε ἐν τούτῳ τὰς εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἡροδότου σημειώσεις τοῦ Ἀρχήρου καὶ τοῦ Ἰησοῦ Α. Μουστεζόπου, μὲ τὰς ὁποίας περὶ τὰ ἐν τῷ Β' αἰσθητῆ τῆς Ἰονίου Ἀνθολογίας ἐν παραδῶ περὶ τούτου ῥηθέντα, ἐν σελ. 416. Ἐπὶ πᾶσιν εὖως εἶναι ἀξιοπρόσκλητα ὅσα περὶ Πελασγῶν ἔγραψεν ὁ Στέφανος εἰς τὰ Ἑδελβέργεια Χρονικά, ἐπικρίων τὴν περιώνυμον Ρωμαιοὺν Ἱστορίαν τοῦ Νειβούρρου.

(58) Ἰδε Θουκυδ. Ε', 77. Ἀριστοφ. Εἰρ. 214. Ἀριστοτ. 180. Θεοφ. Ἀδωνιαζ. 92 — 93.

(59) Οἱ Κορίνθιοι προτρέποντες τοὺς Σπαρτιάτας νὰ κηρύξωσι τὸν πολέμον κατὰ τῶν Ἀθηναίων λέγουσι “ . . . μὴ μέλει τις Ποτιδιαταί τε πεισθῆναι τιμωρίαν, ὥςτι Δωριεῦσι, καὶ ὑπὸ Ἰώνων πολιορκουμένους (ὡ πρότερον ἢ, τὸ ἐναντίον), καὶ τῶν ἄλλων μετελθεῖν τὴν ἐλευθερίαν, ὅςτι Θουκυδ. Α'. 124. ἐνθα ὁ σχολιαστὴς σημειώνει “ διαβιβλῆται γὰρ τὰ ὄντα τῶν Ἰωνῶν, τῶν δὲ Δωριέων ἐπὶ ὁμοῖα διδόνταται. ” Παρατηρεῖται δὲ ὅτι δὲν ἐδέχοντο μετ' εὐχρηστίας τὴν Ἀθηναίων τὸ ὄνομα Ἰωνες, διό καὶ εἰ ποιηταὶ τοὺς ὀνομαζομένους ἀσμενέστερον Ερεθειδας. Ἦν μικρὰς ὅμως Ἀσίας οἱ Ἰωνες καὶ ὡς ἐθνικὴν καὶ ὡς διαλεκτικὴν ὄνομα τὸ ἠσπασθῆσαν καὶ τὸ ἐδόξασαν ἀρκετὰ.

(60) “ Μεγάλη γὰρ ῥᾶπὴ, μᾶλλον δὲ ὅταν ἡ τύχη παρὰ πάντ' ἔσται τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, ” Δημοσθ. Ολυμπ. Α' (Β' παρὰ Πατούσκ) Η'.

(61) "Πόσους, ὧς δύσταναι, ἀνάστα κατέλλουσιν"

Τρυφόνες ἐκνευσσάντι πλατειάσδοισαι ἅπαντα., Θεοφ. Αδωνιαζ.
87 — 88. Παράβαλε δὲ Βουτμ. Διεξοδ. Γραμματ. Ἑλλην. ε. ἀρχ.

Ἡ συχνοτάτη αὕτη χρῆσις τοῦ $\bar{\alpha}$ μετέβη καὶ εἰς τοὺς Αἰόλο-δωριζοντας Ρωμαίους· οὕτω λέγουσι fama, malum, terras (γεν. = terrae), κτλ. ἡ δὲ χρῆσις τοῦ η ἀντὶ τοῦ $\bar{\alpha}$ ἐν τοῖς πολλοῖς εἰσῆλθῃ μετέπειτα παρὰ τῆς Ἰωνικῆς· ἥτις εἶχε σχεδὸν λόγον πρὸς τὴν ἀρχαίαν Αἰόλο-δωρικὴν, ὥς ἡ Ἀγγλικὴ πρὸς τὴν Γερμανικὴν. Ἀλλὰ καὶ ἀντὶ ϵ ἐμεταχειρίζετο τὸ $\bar{\alpha}$ συνηθέστατα ἡ Δωρικὴ, μάλιστα ἐν τοῖς ἐγκλιτικαῖς, ὥς κα = κε, γα = γε, πρόσθα, ἐμπρόσθα, ἐξῆπισθα, ἀνωθα, κτλ. Ἰδε Μυλλέρου Δωριεῖς, Μέρος Διευγερν, σελ. 516.

(62) Τοῦτο εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ κατὰ Τιμοθέου πολυβυλλήτου ψηφίσματος τῶν Δωριέων Σπαρτιατῶν, ἀναγινωσκόμενου ἐν τῷ τοῦ Βακχίου περὶ Μουσικῆς, τοῦ ὁποῦ ἀνάλογα Λατινικά ἴδε παρὰ Θεοφράστῳ Ἑλλην. Γραμμ. §. 5. Ἀν δὲ ἡ γνησιότης τοῦ ψηφίσματος ἀμφιβάλλεται, ὥς πρὸς τὴν σκοπὸν μας τοῦτο καταντῇ σχεδὸν ἰδιαφορώτατον. Ἡ πρὸς τὸ Σίγμα ἀποστρέφῃ τῶν Δωριέων εἶναι ὄχι μόνον βεβήκια, ἀλλὰ καὶ χαρακτηριστικώτατον αὐτῶν γνώρισμα πρὸς τοὺς φιλοσόφους Ἰωνάς. Ἐκ τοῦτου δὲ τοῦ ὀντισιγματισμοῦ ἐγεννήθη καὶ ὁ πρὸςσημειωθεὶς ῥωμαϊσμός, καὶ ὁ ταυτατισμὸς αὐτῶν, ὥς πλεοντίας, ἐνιαυτίας, τέττορες, διδωσι, φασι, τὰ ὅποια συμπίπτουσιν ἀκριβέστατα καὶ μὲ τὰ Λατινικὰ. Ὡσαύτως δὲ ἐκ τοῦ ἀντισιγματισμοῦ ἐγεννήθησαν καὶ τὰ $\mu\omega\alpha$, παιδδωα, κτλ. = $\mu\omega\sigma\alpha$, παιδουσων, κτλ. (Μυλλέρου Δωρ. Β', 519. Περὶ δὲ τῶν Συνακρικῶν ἴδε Σληγιάνον ἐν τῷ περὶ Γλώσσης καὶ Σοφίας Ἰδῶν, σελ. 9, εἰς α ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων τὰ δόδαμι, δόδασι, διδασι.) Ἀν δὲ συμπεράνωμεν ἐκ τῆς ἀρχαιότατου Λατινίδος, πιθανόν ἐστι τὰ κατ' ἀρχὰς μουσάρων, μελισσάρων, ἀδινάρων, κτλ. ἐγιναν πρῶτον μουσῶν, μελισσῶν, ἀδινῶν, καὶ κατήντησαν ἐν τέλει μουσῶν, μελισσῶν, ἀδινῶν, κτλ.

(63) Ὡσαύτως καὶ πολλῶν συμφώνων ἡ τραχέια καὶ δυσπρόσφορος ἀσυμπτος· μετέβη εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, ὥς amans, stans, clemens, κτλ. ἴδε ὡς ἀνωθι. Οἱ δὲ τοῦτο ὑπῆρχαν εἰς τὴν ἀρχαιόταταν γλῶσσαν συνάγουσιν εἰ νεώτεροι γραμματικοὶ ἐκ τῶν κλίσεων καὶ σηματισμῶν, ὥς ἐλπίδος ἐκ τοῦ ἐλπίδος, νυκτός ἐκ τοῦ νύκτε, κτλ. Ἰδε Θεοφρ. Ἑλλην. Γραμμ. §. 57.

(64) "Τούτων δὲ αὐτῶν τεσσάρων εὐσῶν, τὴν μὲν Ἰάδα τῇ παλαιᾷ Αἰθιοπ. τὴν αὐτὴν φαρμέν . . . τὴν δὲ Δωριδα τῇ Αἰακίδι., Σπράβ. Β. βλ. Η'. κεφ. Α'. §. 2. Παράβαλε δὲ Θεοφρ. εἰς Ἑλλήν. Γραμμ. §. 5.

(65) "Τότε μὲν Γραικοὶ ἐκλήθησαν, νῦν δ' Ἕλληνες· τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα εἰ μὲν Ρωμαῖοι παρεξύνουσι Γραικοὶ λέγοντες, ἡ δὲ κοινὴ διαλεκτικὴ δέξιναι. Καθόλου δὲ εἰ Ῥωμαῖοι πᾶν ὄνομα παρεξύνουσι διὰ τὸν κόμπον· ὅθεν ὑπερηννορέντες ἐκλήθησαν ὑπὸ τῶν Ποικιῶν., Οὐλυμπιόδ. εἰς Δριστοτέλους Μετεωρ. Ἀν ἡ βαρυτόνησις ἐγένετο διὰ τὸν κόμπον, ἡ ἐξ ἰδιαιτέρας φύσεως τῆς γλώσσης πηγάζουσα ἐφερεν ἕως αὐτῇ εἰς τὴν προφῶν τὸν κόμπον· ἂν ἦτο δὴλ. αἰτίον ἡ ἀποτέλεσμα τοῦ κομποῦ ἡ βα-

αυτὸν ὅτις τὸ ἀνέναντον ἀνεξίτητον, ἀναντιρρόπον ὅμως εἶναι ὅτι τὸ ἴδιωμα τοῦτα τὸ παρέλαβεν ἡ Λατινικὴ ἐκ τῆς Αἰολικῆς· Ὁ Γραμματικὸς Τυραννίων ὁ νεώτερος εἶχε συγγράψῃ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Σουῖδα “Περὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς Διαλέκτου, ὅτι ἐστὶν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς·, Εἶναι βέλτεια ἀξολύπηται ἢ ἀπόλεια τοιοῦτου συντάγματος· αἱ μαρτυρίαι ὅμως τῶν σωζομένων γραμματικῶν Ἑλλήνων τε καὶ Ῥωμαίων, καὶ ἡ σύγκρισις, τὴν ἐποίαν καὶ καθ’ ἑαυτὴν δύναται νὰ κάμῃ τῶν δύο διαλέκτων ὁ εἰδήμων, καὶ ἐν ἀφηνερίᾳ εὐρίσκει εἰς τὰ περὶ τῶν τοιούτων φιλολογικὰ συγγραμμάτα τῶν νεωτέρων, δὲν ἀφένουσιν οὐδεμίαν περὶ τούτου ἀμφισβασίαν. Ἰδε μεταξὺ πολλῶν ἄλλων τὸ πόνημα τοῦ Ἀγγλοῦ Φεστέρου “Περὶ διαφόρου φύσεως τόνου καὶ Προσώδου (= χρόνου)·”.

Εἶναι δὲ παραδόξον ὅτι ἐν σελίδι τῷ 3 τοῦ αὐτοῦ πονήματος πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τοῦ κόμπου καὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ χαρακτήρος τῆς Ῥωμαϊκῆς γλώσσης, μετὰ τὴν προσημειωθεῖσαν μαρτυρίαν τοῦ Οἰουμπιδώρου, ἀναγέρεται καὶ ἡ ἐξῆς “τῇ Ῥωμαίων φωνῇ (ἐγγράφθησαν οἱ νόμοι), καταπληκτικὴ μὲν καὶ ἀλαζόνι καὶ σχηματιζομένη αὐτῶν τῇ ἐξουσίᾳ καὶ βασιλικῇ·, Λέγεται δὲ τοῦτο περὶ τῶν τοῦ Ιουστινιανοῦ νόμων, καὶ λαμβάνεται ἐκ τοῦ θυμωκυργεῦ Φρηγορίου “in laudatione Origenis.” Ἀλλ’ ὁ μὲν Νεοκαίσαρις Φρηγόριος, ὁ ἐπικληθεὶς Θυμωκυργίς, ἤκμας περὶ τὰ τέλη τῆς τρίτης μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος· τούτου σώζεται “Πανηγυρικὸς ὕμνος” ἐκφωνηθεὶς ἐπὶ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Ωριγένους· οἱ δὲ τοῦ Ιουστινιανοῦ νόμοι ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἑκτῆς Μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Ἡ ἑλλειψὶς τοῦ βιβλίου τὸ ὅποιον εἰς μάτην ἀπανταχοῦ ἐζητήσαμεν μᾶς ἐμποδίζει νὰ ἀνεύρωμεν ἐν ἀλλαγίᾳ λαμβάνεται, ἢ περὶ ἄλλου λέγεται ἢ ἀνορέτω μαρτυρία.

(66) Ἡ διὰ διγὰμματος ἢ ἄλλως πως παρ’ Αἰολέων τροπολόγησις τῆς καὶ αὐτὸ δασύτητος ἐπέραςεν ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν γλῶσσαν “ἥ ἐστιν ἡ πλείων Αἰολίς·, κατὰ τὸν Ἀλικαρνασσεῖα Διονύσιον· οὕτω τὸ ἀρχαῖον ἔλεγον καὶ ἔγραφον οἱ Ῥωμαῖοι *fircus, fostia, Felena*, τὰ ὅποια μετέπειτα ἔτρεψαν εἰς τὰ *hircus, hostia, Helena*· οὕτως ἔλεγον καὶ *hanula* τὰ *fanula* (= *parva delubra*). Ὡσαύτως παρατηρεῖται ὅτι πολλὰ Ἑλληνικὰ ἔχοντα τὸ δασύ Φ καὶ τὸ ὦς δασέως προφερόμενον Ρ παρελάβαν κατ’ ἀρχὰς ἀδασύτως, ὡς στύφος *stipo*, ἀμφω *ambo*, Ἀφρικὴ *Africa*, φῶρ *fur*, φυγὴ *fuga*, ῥάπυς *rara*, ῥιγέω *rigeo*, ῥόος (ῥέτις) *evinus*, ῥόδα *rosa*, κτλ. Ἐπειτα ὅμως ἐξέφραζαν τὴν δασύτητα διὰ τῆς προσθήκης τοῦ Η, ὡς Ἀφροδίσις *Aphrodisia*, Ἐφesus *Ephesus*, φαντασία *phantasia*, φιλοσοφία *philosophia*, φιάλα *phiala*, ραψόδια *rhapsodia*, Rheas *rhetor*, κτλ. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι κατ’ ἀρχὰς ἀσυνείθιστοι ὄντες εἰς τὸ δασύ, ὡς οἱ Αἰολεῖς, μεθέτρεμζαν καὶ τὰ ἀλλὰχθεὶ λαμβανόμενα κατὰ τὴν φύσιν τῆς γλώσσης των, καὶ ἄλλως ἀπειρεσίαι ὄντες δὲν ἠδύναντο νὰ παραλάβωσι μὲθ’ ὅλης τῆς λεπτότητος τὴν διαφορὰν τῶν ψιλῶν καὶ δασέων· οὕτω π. χ. ἀπαίδευτος Ἀλβανὸς ἢ Βούλγαρος ᾗθελε γράψῃ κρὶ προσφέρει τὸ θεός· τὸς, εὐχαριστῶ τὸ εὐχαριστῶ, καὶ ἄλλος πάλιν τὸ Φρύγες Ἠρύγες ἢ Βρύγες, κτλ. Μετὰ τὴν πρόδον ὅμως τοῦ χρόνου, εὐπαιδευτοτέραι γενόμενοι, καὶ συνειθίσαντες εἰς τὴν δασύτητα, εἰς διὰ τῆς πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἑλλήνας ἐπιμέλειαν των, εἴτε πρὸς ἄλλους δασυντάς· λαοὺς τῆς Ἰταλίας, ἐξέφραζαν τὸ μὲν Ἑλληνικὸν

Φ διὰ τοῦ ΡΗ, τὸ δὲ Ρ διὰ τοῦ ΡΗ' καὶ τοιαῦται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι αἱ ὑστερον παραληφθεῖσαι λήξεις τεχνῶν, ἐπὶ ἡμῶν καὶ πολυτελείας.

Οἱ δὲ τὸ Ἑλληνικὸν Φ προΐφερετο διαφόρως τοῦ Λατινικοῦ F, ἐκτὸς μωρίων μαρτυριῶν τῶν Ῥωμαίων γραμματικῶν, ἔχομεν τὸ γνωστὸν ἀνέκδοτον τοῦ Κικέρωνος, ἐπιγελάσαντος εἰς τὴν Ἑλλήνα μάρτυρα, ὅστις ἐπρόφωρε τὸν Fundanium ὡς Phundanium "nam tantum Graeci ista adspirare solent: inde pro Fundario Cicero testem, qui primam ejus litteram dicere non posset, irridet.", Quintil. Instit. Orat. L. I. C. IV.

(67) Ἰδὲ τὸ πονημάτιον τοῦ Νάστη (Nest) "Περὶ τῆς Ομήρου γλώσσης ὡς ἐκ τῆς ἀκαλιγίας αὐτῆς πρὸς τὴν κοινὴν τῶν παίδων καὶ ἰθὺν γλῶσσαν.",

(68) Ἰδὲ Γλωσσοπαιδείας (Sprachwissenschaft) Ἀρχαί, ὑπὸ Γερνάρδου, σελ. 333.

(69) "Οἶκον δὲ ποιῶσι φωνῆς πρεπούσης μεγαλοπρεπεῖα ποιητικῇ, διὰ τὴν χασμωδιαν τὴν ἐκ τοῦ Α καὶ Ω", Εὐστάθ. Εἰς Ἰλ. Β. 87. σελ. 135. Βασιλ. καὶ "Ἰστέον δὲ ὅτι τοῦ ἀάατος δι' εὐρυφωνίαν οὐκ ἔσχε τὸ νῦ κατὰ τὸ ἀνάπνευς καὶ ἀνάπυστος· προκρίνει γὰρ ἐν πολλοῖς ἡ ποίσις τῆς λείας φωνῆς τὸ χασμῶδες διὰ τὸ σεμνὸν καὶ ἐγκληρὸν, οὐ μάλιστα ποιητικὸν τὸ Α καὶ τὸ μίγα ω, καθά φασιν οἱ Τεχνικοί.", Εὐστάθ. Εἰς Ἰλ. Ε. 271. σελ. 176. Βασιλ. Τὸ γλυκύτατον καὶ νοστιμώτατον ἄρτυμα, δι' οὗ τὸ ἀάατος ἐγένετο ἀφάφατος, κ.λ., δὲν ἐγνωρίζετο ἀκομῇ.

(70) Ἰδὲ Οὐλοφίου Ἀνάκτα, Μέρος 1^ο, σελ. 160.

(71) Ἰδὲ Θουκυδ. Α'. 86, καὶ Ωκελὸν Δευκινόν, Περὶ τῆς τοῦ Παντὸς φύσεως.

(72) Ἰδὲ Ηρόδ. Α'. 56.

(73) Θουκυδ. Α. 12.

(74) Ἰδὲ Πινδάρου εἶον ὑπὸ Θωμᾶ Μαγίστρου.

(75) Ἰδὲ Πλούταρχον περὶ Δαιμ. Σοκρ. 13.

(76) Τὸ ἐν Ολυμπ. Β'. στίχ. 125. τῆς παλαιᾶς καὶ 75 τῆς παρὰ Βαυκίου, καὶ τῆς τοῦ Θεισάρχου ἐκδόσεως, π. γ. ἀναφέρουσιν οἱ ἐξηγηταὶ εἰς τὴν Πυθαγορικὴν φιλοσοφίαν.

(77) Περὶ μὲν τοῦ χοροῦ, τῆς πομπῆς καὶ παντὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ τρόπου εἰς τὴν ἐκπώνουσιν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν παράστασιν τῶν Πινδαρικῶν Ὀιδῶν, ἴδε Θεισάρχου Πρόλογον εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ ἐκδοσιν τοῦ Πινδάρου· περὶ δὲ τῆς τέχνης εἰς τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν κατασκευὴν, παρεκβίβασεν, κ.λ. ἐκτὸς τοῦ πειρημένου προλόγου, ἐκτὸς τῶν διεξδικῶν ἐξηγήσεων τῶν ἐν τῇ ὑπὸ Βυκίλιου καὶ Δισσένιου ἐκδόσει, ἴδε το προσιμὸν τῆς ἰδιαιτέρας ὑπὸ Δισσένιου ἐκδόσεως, καὶ τὴν ὥραιαν ἀνάλυσιν καὶ ἀντικτιζὺν εἰς τὸ Ἀγγλικὸν τετραμηνιαῖον περιδικὸν σύγγραμμα, The Quarterly Review, μῆνα Μάρτιον, 1834, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐποίας δὲν θελεῖ μεταμειλιθῆ (τὸ ὑποσχεμὲν) οὐδεὶς Πινδαριστῆς ἢ Φιλοπίνδαρος.

(78) *De Dialecto Pindari observationes*, ἐν Λειψαί 1809. Περδρ.μ. Ἑλλ.ν. Βιβλιοθ. Ποικεγ. σελ. 97.

(79) Ἰδὲ Quint. Instit. Orat. L. I. C. I, καὶ παρὰβαλε Ρambach Commentat. de Poetarum Lyricorum inter Romanos paucitate.

(80) Ἰδὲ Dissertazione di G. F. Borgno Sul Carme di Ugo Foscolo dei Sepolcri, ἐνθα ἐξετάζονται τὰ λυρικά ποιήματα τοῦ Πετράρχου, πικρυνεῖαι δὲ καὶ ὁ ὀνομαστός τῶν Ἰταλῶν λυρικός Γαβριήλ Κιαβέριας

Παραγραμμάτων τοῦ τρίτου ἀριθμοῦ τῆς Ἰονίου
 Ἀνθολογίας, εἰς τὸ περὶ Ἑλληνικῆς Ἀναπτύξεως
 ἄρθρον ἀναφερομένων, διόρθωσις.

Σελ. δ'. σίχ. γ'. ἀντὶ "παρὰληφθεῖσαι" γραπ. "παρὰλειφθεῖσαι."

— σίχ. θ'. ἀντὶ "οἱ Ἕλληνες ἀνεπτύχθησαν, κτλ." γρα-
 πτέον "2. Οἱ Ἕλληνες ἀνεπτύχθησκν, κτλ."

Σελ. 897 καὶ ἐξ· πρέπει νὰ γένωσιν αἱ ἐπόμεναι διορθώ-
 σεις καὶ μεταθέσεις.

Ἀντὶ 31 γραπτέον 30, καὶ οὕτω καθεξῆς ἀριθμητικῶς μέ-
 χρι τοῦ 37 ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῷ κειμένῳ παρὰπομπῶν,
 ὅς τις κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πρέπει νὰ ἀντιστοιχῇ εἰς
 τὸν 36 τῶν σημειώσεων. Ἡ δὲ διὰ τοῦ 38 σημειωμένη
 ἐν τῷ κειμένῳ παρὰπομπὴ ζητητέα ὄχι εἰς τὸν 37, κατὰ
 τὰ ἄνω, ἀλλὰ εἰς τὸν 39 τῶν σημειώσεων.

Ἡ διὰ τοῦ 39 εἰς τὸν 37.

Ἡ διὰ τοῦ 40 εἰς τὸν 38.

Ἡ δὲ διὰ τοῦ 41 πάλιν κατὰ τὰ ἄνω ζητητέα εἰς τὸν 40, καὶ
 οὕτω καθεξῆς μέχρι τοῦ 45, ἀντιστοιχοῦντος εἰς τὸν 44
 τῶν σημειώσεων· ἄλλ' ἀντὶ τῶν νῦν γραμμένων αὐτοῖσι
 γραπτέον "Ἴδε Ὀρφείως Ὑμν. λβ' (λά κατ' ἄλλας ἐκδόσεις),
 τοὺς Μυθογράφους, Εὐστάθιον Ἰλ. σελ. 62. Βασιλ. κτλ.

Ἡ διὰ τοῦ 46 πρέπει νὰ ἀναπληρωθῇ διὰ νέας σημειώ-
 σεως 46 ἐχούσης. "Ἴδε Εὐριπ. Ἰφιγεν. Ἀῶλ. σίχ. 1587.

Ἡ διὰ τοῦ 47 ζητητέα εἰς τὸν 45.

Ἡ διὰ τοῦ 48 — εἰς τὸν 46.

Ἡ διὰ τοῦ 49 — εἰς τὸν 47.

Ἡ διὰ τοῦ 50 — εἰς τὸν 48.

Ἐν σελίδι 907, σίχῳ δ' ἀπὸ τέλους μετὰ τὸ "ἔλαβαν,"
 προσθετέον σημείον παρὰπομπῆς 51, ζητητέας εἰς τὸν
 49 ἀριθμὸν τῶν σημειώσεων.

Ἡ διὰ τοῦ 51, γενομένη 52, ζητητέα εἰς τὸν 50 τῶν σημειώσεων.

Ἡ διὰ τοῦ 52, γενομένη 53, ζητητέα εἰς τὸν 51.

Ἡ διὰ τοῦ 53, γενομένη 54, ζητητέα εἰς τὸν 52.

Ἡ διὰ τοῦ 54, γενομένη 55, εἰς τὸν 53.

Ἡ διὰ τοῦ 55, γενομένη 56, εἰς τὸν 54.

Ἡ διὰ τοῦ 56, γενομένη 57, εἰς τὸν 55.